

Während die jugoslawischen Rahmenvorschläge eine vertiefte Wiederholung bestimmter Themen, vor allem die Nationalgeschichte betreffend, fordern, strebt der slowenische Lehrplan eine Darstellung der Geschichte der Menschheit an. Am stärksten machen sich die Unterschiede zwischen den beiden Lehrplänen in der ersten Klasse, d. h. von der Urgeschichte bis zur zweiten Hälfte des 19. Jh. bemerkbar.

Beide Lehrpläne geben den Vorrang der jüngeren Zeit, so daß die geschichtlichen Zeitabschnitte der letzten hundert Jahre gleich die Hälfte der Unterrichtsstunden einnehmen.

Prvenka Turk

INTERESNE IN DRUŽBOSLOVNE DEJAVNOSTI V OSNOVNI ŠOLI IN V SREDNJEM IZOBRAŽEVANJU

V svojem prispevku se bom omejila na dejavnosti ob pouku in pri pouku zgodovine v osnovni šoli in v srednjem izobraževanju. Obravnavam zgodovinske krožke kot sestavni del programa življenja in dela osnovne šole in družboslovne dejavnosti kot specifično obliko in vsebino družboslovno-jezikovnega vzgojno-izobraževalnega programa.

Zgodovinski krožki

V skladu z opredeljenimi cilji in nalogami programa življenja in dela osnovne šole usmerjamo učence v različne organizacijske oblike, med katerimi so tudi zgodovinski krožki. Šole si oblikujejo program interesnih dejavnosti v skladu z možnostjo, nalogami in cilji, izhajajoč iz specifičnosti okolja. Poleg tega obstaja v SR Sloveniji načrtno programsko usmerjanje zgodovinskih krožkov, ki z zastavljenimi cilji pomeni nadgradnjo programa interesnih dejavnosti šole. Dovolite, da vas seznanim z obliko dela zgodovinskih krožkov, ki poteka kontinuirano vrsto let, upoštevajoč vsakoletna republiška srečanja, pri čemer so vidni rezultati zlasti na področju osnovne šole.

Program zgodovinskega krožka temelji na monografski raziskavi teme, posebej izbrani za vsako šolsko leto. Raziskovalne teme so posegle v različna področja družbenega, gospodarskega in kulturnega življenja. Izbrane so tako, da širijo in odkrivajo nova spoznanja lokalne zgodovine, ožjega ali širšega družbenega okolja, kjer deluje šola. Tematika se iz leta v leto povezuje in prehaja iz ožje v širšo predstavitev (npr. Šolstvo v NOB, Otroci v NOB, Mladina pri obnovi domovine, Gospodarske in družbene pridobitve kraja v obdobju petletke). Največ tem je obravnavalo obdobje NOB in ljudske revolucije. Lanskoletna in letošnja raziskovalna tema pa sta prvič posegli v raziskavo povojne zgodovine.

Izbor teme opravi širša strokovna komisija za delo zgodovinskih krožkov pri Svetu Zveze pionirjev Slovenije, v katero so vključeni predstavniki Marksističnega centra, Zavoda SR Slovenije za šolstvo, predstavniki muzejev in inštitutov ter drugih družbenopolitičnih organizacij in strokovnih društev. Zveza prijateljev mladine, ki deluje pri Svetu Zveze pionirjev Slovenije, omogoča organizacijsko izvedbo: izbor teme, objavo razpisane teme v pionirskih in mladinskih glasilih, organizira posvet mentorjev zgodovinskih krožkov, se povezuje z občinskimi organizacijami Zveze prijateljev mladine Slovenije, ki so vsakoletni gostitelji srečanja pionirjev zgodovinarjev v republiki. Strokovna komisija predlaga nositelja teme, ki je znanstveni delavec in raziskovalec s področja tematike, ki je zajeta z razpisano temo.

Vključitev mladih zgodovinarjev v raziskovalno delo zahteva temeljite priprave. Pri tem je najpomembnejša vloga mentorja, ki z dolgoletnimi izkušnjami vodenja zgodovinskega krožka spozna in osvoji način, kako pridobiti mlade za zgodovinsko raziskovalno delo. Nositelj raziskovalne teme pripravi tekst z napotki za razpisano temo. Hkrati z drugimi člani strokovne komisije pripravlja posvetovanje mentorjev

zgodovinskih krožkov. Mentorji, ki se usposabljaajo v vsakoletnih posvetovanjih, dobijo okvirna navodila, kako naj se učenci zgodovinskih krožkov čimbolj uspešno lotijo raziskovalne teme. Seznanijo se z namenom in temeljnimi smotri raziskovalne teme. Dobijo napotke za oblike srečanja mladih zgodovinarjev, ki vse bolj temelji na raziskovalni nalogi in njeni predstavitvi. Na posvetovanju je namenjena posebna pozornost metodam dela z učenci, ki se vključujejo v raziskovalno delo. Znanstveni delavci arhivov seznanjajo učitelje s stanjem arhivskega gradiva obdobja in območja, ki ga učenci raziskujejo, in možnostjo njegove uporabe.

Srečanje pionirjev zgodovinarjev v republiki ima vzgojno-izobraževalni in manifestativni namen. Vzgojno-izobraževalni del srečanja pionirjev zgodovinarjev vključuje pristop učencev k izbrani tematiki, izdelavo metodologije za obdelavo teme, delo na raziskovalni nalogi in predstavitve.

Učenci zgodovinskih krožkov z metodami dela, ki jih uporabljajo pri svoji raziskovalni dejavnosti, poglobljajo znanja, globlje spoznavajo družbeno problematiko, posebnosti stroke in se s tem tudi poklicno usmerjajo. Zbiranje zgodovinskih virov na terenu, ki ga opravijo učenci, ima več namenov. Glavni smoter pa je vključevanje učencev v raziskovalno zgodovinsko delo. Z vzgojnega vidika je zlasti pomembno, da učenci globlje spoznavajo probleme svojega kraja, jih pravilno in kritično ocenijo in hkrati bogatijo svoja spoznanja z vrednotami obdobja, ki ga raziskujejo. Pri zgodovinskem raziskovalnem delu si učenci pridobijo izkušnje, ki jih prenašajo na delo v razred in na novo raziskovalno temo v naslednjem šolskem letu. Permanentno delo z učenci v zgodovinskih krožkih vpliva na uspehe dela pri redni in zunajšolski dejavnosti.

Za dosego ciljev mentorji podredijo oblike in metode dela raziskovalni temi in vsebini. Učence navajajo na interdisciplinarni pristop. Zaradi pomanjkanja literature in arhivskega gradiva uporabljajo tudi etnološko metodo. Prav ustni viri so pogosto podlaga, na kateri učenci oblikujejo in dograjujejo nova spoznanja o raziskovalni temi in hkrati obdobju, ki ga raziskujejo. Intervjuji in anketiranje so v raziskovalnih nalogah najpogostejša oblika in metoda dela. Zapisi intervjujev se prepletajo z različnim dokumentarnim gradivom, ki je značilno za obdobje in hkrati podrejeno temi. Učenci se na terenu usmerjajo na zbiranje še neevidentiranega gradiva. Seznanjajo se z objavljenimi gradivi v literaturi. Priredijo izbore člankov iz časopisov in drugih glasil, ki se nanašajo na raziskovalno tematiko. Pripravijo vprašalnike in vrše analize odgovorov. V elaborat vnašajo posebej pripravljene tabele, grafikone in topografske karte.

V raziskovalno nalogo se vključujejo poleg učencev zgodovinskega krožka tudi učenci drugih interesnih dejavnosti (člani literarno-novinarskega krožka, kluba OZN, marksističnega krožka, likovnega krožka, geografskega krožka, tehničnega krožka itd.). Število članov posameznega zgodovinskega krožka je različno. Njihovo delo je učinkovitejše ob večjem številu učencev. V krožek se praviloma vključujejo učenci na predmetni stopnji. Uspešno pa je tudi sodelovanje učencev na razredni stopnji.

Tematika, ki se obravnava in raziskuje v zgodovinskem krožku, presega znanje učencev, zato mora učitelj posebno pozornost posvetiti dograjevanju pojmov. Seznaniti jih mora z obdobjem obravnavane tematike, v kolikor ta še ni bila obdelana pri rednem pouku. Sočasnega usklajevanja med obravnavanimi vsebinami pri rednem pouku in interesnih dejavnostih ni. Zaradi lažjega razumevanja pojmov morajo učenci spoznati temeljno literaturo, jo obravnavati zaradi globljega razumevanja vsebine, ki jo bodo raziskovali.

V krožku je pomembno načrtovati delo. Učenci si v manjših skupinah porazdelijo delo na terenu pri anketiranju, izboru pisnih in ustnih virov, obiskih muzejev in arhivov, obiskih delovnih organizacij itd. Kljub delitvi dela se vsaka skupina seznani z osnovnimi oblikami in metodami dela, da bi lažje doжела celovitost dogajanja določenega obdobja. Pri končnem oblikovanju naloge sodelujejo vsi učenci zgodovinskega krožka, pa tudi učenci drugih interesnih dejavnosti na šoli. Učenci

likovnega in tehničnega krožka opravijo tehnično ureditev naloge. Literarno-novinarski krožek pripravi izbor tekstov za objavo v šolskem glasilu.

Krožki oddajo raziskovalne naloge, ki so rezultat večmesečnega dela, strokovni komisiji, ki jih pregleda, oceni in razvrsti po določenih kriterijih za priznanja, pri čemer upošteva sistematično razporeditev vsebine, zastopanost različnih oblik dela, izbor dokumentarnega gradiva in estetski videz naloge. Na srečanju mladi zgodovinarji predstavijo raziskovalne naloge. Predstavitev vključuje razstavo nalog in gradiva, ki ga učenci zbero, in pogovor o delu na raziskovalni temi. Učenci dobijo ob razstavljenem gradivu in predstavitvi najboljših nalog z izmenjavo izkušenj spodbudo, kako bi svoje raziskovalno delo še bolj izpopolnili. Predstavitev je omejena na naloge, ki se posebej odlikujejo po izboru gradiva, ki z ustreznimi oblikami in metodami dela zajamejo specifičen prikaz dogajanj. Na srečanju mladi raziskovalci ekipno rešujejo testna vprašanja, kar zahteva širše poznavanje značilnosti obdobja.

Oblike dela zgodovinskih krožkov, ki so se uveljavile ob srečanju pionirjev zgodovinarjev, vplivajo tudi na druge interesne dejavnosti, zlasti na Gibanje znanost mladini, kamor usmerjamo mlade zgodovinarje na srednji stopnji izobraževanja. Oblike srečanja mladih zgodovinarjev se spreminjajo, dopolnjujejo in dograjujejo v smislu poudarjanja vrednot zgodovinskega raziskovalnega dela. Ob spremljanju dela zgodovinskih krožkov ugotavljamo, da že vrsto let izstopajo iste šole oziroma zgodovinski krožki, ki so razvili že pravo raziskovalno tradicijo in bi njihove šole lahko postale mali eksperimentalni centri raziskovalnega dela mladih zgodovinarjev.

Vsakoletna raziskovalna tema prinaša še neodkrito dokumentarno gradivo. Raziskovalne naloge posameznih šol so pravi znanstveni elaborati, ki bi bili primerni za objavo v strokovni literaturi. Raziskovalnemu delu v zgodovinskih krožkih je odmerjeno premalo časa, da bi nastale še bolj poglobljene raziskave, kljub temu pa bi posamezne naloge lahko postale vzor raziskovalnega dela, ustreznih oblik in metod dela ter poglobljanj znanj tudi na višji stopnji izobraževanja.

Na temelju spremljanja dejavnosti zgodovinskih krožkov ugotavljamo tudi pomanjkljivosti. Raziskovalne naloge ostajajo v arhivih šol. Del zbranega dokumentarnega gradiva evidentira Muzej ljudske revolucije. Potrebna bi bila nadaljnja kritična presoja zbranega gradiva in večje razumevanje stroke za dejavnost mladih zgodovinarjev, ki uresničujejo zastavljene vzgojno-izobraževalne smotre in izpolnjujejo praznino prav za tista obdobja, ki niso dovolj raziskana.

Srečanje pionirjev zgodovinarjev poteka kontinuirano od leta 1969 dalje.* Vsebinsko usmerjanje ima globlji vzgojni vidik. Izbor vsebine je v skladu s smotri sre-

* PREGLEDNICA SREČANJA PIONIRJEV ZGODOVINARJEV

Leto	Kraj	Naziv teme	Število oddanih nalog	Nagrajene šole (izbor najboljših nalog)
I.: 1969	Ptuj	MOJ KRAJ V PRETEKLOSTI	9	
II.: 1971	Kamnik	LJUDSKA VSTAJA V MOJEM KRAJU	29	Stranje
III.: 1972	Cerkno	30 LET PIONIRSKÉ ORGANIZACIJE 1942—1972	—	Stranje, 7. korpus — Žužemberk, Cerkno, Fara, L. Seljak — Kranj
IV.: 1973	Tolmin	LE VKUP. LE VKUP UBOGA GMAJNA — KMEČKI PUNT	40	Velenje, Stranje, 7. korpus — Žužemberk, Cerkno
V.: 1974	Ljubljana	MOJ KRAJ V ILEGALI	72	Stranje, 7. korpus — Žužemberk, Cerkno
VI.: 1975	Postojna	ZAKLJUČNI BOJI IN OSVOBODITEV	34	Postojna, L. Seljak — Kranj, 7. korpus — Žužemberk, Polhov Gradec

čanja pionirjev zgodovinarjev. Število raziskovalnih nalog se je spreminjalo in ob posameznih temah (npr. Moj kraj v ilegali, Šolstvo v NOB, Partizanska saniteta) doseglo kulminacijo, ki je odraz uspešnosti organizacijskih oblik, prizadevanja stroke in mentorjev za doseganje višjih izobraževalnih in vzgojnih ciljev.

Leto	Kraj	Naziv teme	Število oddanih nalog	Nagrajene šole (izbor najboljših nalog)
VII.: 1976	Brestanica	NAŠI IZSELJENCI IN IZGNANCI	40	
VIII.: 1977	Trbovlje	SLOVENSKI KOMUNISTI PREVZAMEJO ODGOVORNOST ZA USODO SLOVENSKEGA NARODA	58	V. Vodnika — Ljubljana, Trbovlje
IX.: 1978	Velenje	NOB NA SLOVENSKEM JESEN 1943	60	Velenje, Nova Gorica, Novo mesto (Bršljin)
X.: 1979	Novo mesto	PARTIZANSKA SANITETA	69	V. Vodnika — Ljubljana, 7. korpus — Žužemberk
XI.: 1980	Ljubljana	PARTIZANSKA TOPOGRAFIJA — KARTE DOGODKOV IZ NOB V DOMACEM KRAJU	40	Bršljin, Dol pri Ljubljani, Prestranek, Radovljica (podatki o nagrajenih nalogah: Pionir, Lj. 1980/81, št. 2)
XII.: 1981	Ptuj	SOLSTVO MED NOB	72	Stranje, 7. korpus — Žužemberk, Cerkno, Prestranek, J. Premrla-Vojka — Koper (podatki o nagrajenih nalogah: Pionir, Lj. 1981/1984, št. 2)
XIII.: 1982	Sevnica	OTROCI MED NOB	40	V. Vodnika — Ljubljana, Kamniški bataljon — Stranje, T. Čufarja — Ljubljana, Postojna, A. Aškerc — Titovo Velenje, 29. ok. - Šmarjeta — Novo mesto, J. Slak — Trebnje, I. Cankar — Maribor, S. Kladnik — Sevnica, E. Kardelj — Dutovlje, M. Šobar-Nataše — Novo mesto, M. Sušteršič — Ljubljana, I. Premrla-Vojka — Koper
XIV.: 1983	Nova Gorica	MLADINA V OBNOVI DOMOVINE	42	M. Štrukelj — Nova Gorica, M. Sušteršič — Ljubljana, J. Premrla-Vojka — Koper, 7. korpus — Žužemberk, A. Aškerc — Titovo Velenje, D. Kobala — Maribor, I. Cankar — Maribor, Bratov Polančič — Maribor (podatki: Prosvetni delavec, Lj. 6. 6. 1983, št. 10)
XV.: 1984	Koper	GOSPODARSKE IN DRUŽBENE PRIDOBITVE KRAJA V OBDOBJU PETLETKE	42	I. tankovske brigade — Dekani, J. Premrla-Vojka — Koper, Padlih prvoborcev — Ziri, B. Kocena — Ponikva, M. Štrukelj — Nova Gorica, D. Kobala — Maribor, I. Kovačič-Efenka — Celje, M. Sušteršič — Ljubljana, I. Cankarja — Maribor, 7. korpus — Žužemberk, Postojna (podatki: Prosvetni delavec, Lj. 11. 6. 1984, št. 11)

Sole so se vključevale v republiška srečanja pionirjev zgodovinarjev s celotnega slovenskega področja, vendar je njihova udeležba po pokrajinah in krajih zelo različna. Po kvaliteti in kvantiteti raziskovalnih nalog prednjači primorsko in štajersko področje (Koper, Nova Gorica, Cerklje, Postojna, Maribor). Pomembno vlogo v zgodovinskem raziskovalnem delu pri realizaciji vzgojnih in izobraževalnih smotrov so razvile tiste šole, ki se uspešno vključujejo in povezujejo s svojim družbenim okoljem (Stranje, Žužemberk, Cerklje, Valentina Vodnika Ljubljana, Prestranek, Antona Aškerc Titovo Velenje, Vojka Premrla Koper, Bršljin Novo mesto, Milojke Štrukelj Nova Gorica, Milana Šušteršiča Ljubljana, Antona Tomaža Linhart Radovljica). Objave najboljših raziskovalnih nalog v strokovnih glasilih bi bile vsekakor spodbuda mentorjem zgodovinskih krožkov za nadaljnje delo in prispevek k slovenskemu zgodovinopisju.**

Družboslovne dejavnosti

Pri interpretaciji se opiram na smernice družboslovnih dejavnosti, ki so sestavina vzgojno-izobraževalnega programa.

Leto	Kraj	Naziv teme	Število oddanih nalog	Nagradjene šole (izbor najboljših nalog)
XVI.: 1985	Murska Sobota	RAZVOJ LJUDSKE OBLASTI OD KOČEVskega ZBORA DO PRVE SLOVENSKE USTAVE	58	A. Aškerc — Titovo Velenje, M. Šušteršič — Ljubljana, Cerklje, 7. korpus — Žužemberk, Šmarje pri Kopru, M. Šobar-Nataše — Novo mesto, J. Premrla-Vojka — Koper, N. heroja Rajka — Dol pri Hrastniku, J. Premrla-Vojka — Črni vrh nad Idrijo, S. Kosovel — Sežana, Ledina — Ljubljana, dr. J. Potrč — Ljubljana, D. Kobal — Maribor, J. Mihevc — Idrija, IX. korpus — Nova Gorica, M. Štrukelj — Nova Gorica, M. Broz — Bistrice ob Sotli, D. Šumenjak — Murska Sobota, Postojna, B. Kidrič — Ajdovščina, Padlih prvoborcev — Škofja Loka, B. Juhart — Šempeter v Savinjski dolini

VIRI IN LITERATURA

Tomaž Weber: *Teorija in praksa pouka zgodovine*, str. 166—169, DZS Ljubljana 1981. Program življenja in dela osnovne šole, 3. zvezek, str. 72—77, družbenoekonomsko vzgojno-izobraževalno področje, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana 1984.

Prvenka Turk: *Raziskovalna tema: Šolstvo NOB*. 12. srečanje pionirjev zgodovinarjev. Prosvetni delavec, 22. 6. 1981.

Andrej Vovko: *Obilica zbranih podatkov o šolstvu*. Rezultati lanske raziskovalne naloge Šolstvo v NOB. Pionir 1981/82, št. 2, str. 39.

Matija Zgajnar: *Otroci med narodnoosvobodilnim bojem*. Nova raziskovalna naloga za mlade zgodovinarje. Pionir 1981/82, št. 5, str. 14—15.

Nataša Urbanc: *Mladina pri obnovi domovine*. Nova raziskovalna naloga. Pionir, oktober 1982, št. 2, str. 30—31.

Nataša Urbanc: *Zgodovinarji so se zbrali v Novi Gorici*. Ocena raziskovalne naloge Mladina pri obnovi domovine. Pionir, junij 1983, št. 10, str. 6—7, 10.

Prvenka Turk: *Mladina pri obnovi domovine*. Srečanje pionirjev zgodovinarjev. Prosvetni delavec, 6. 6. 1983, št. 10.

Prvenka Turk: *Zgodovinski krožki*. Strokovna in manifestativna narava srečanja pionirjev zgodovinarjev. Vzgoja in izobraževanje 1983, št. 5, str. 46—47.

Zdenko Čepič: *Gospodarske in družbene pridobitve kraja v obdobju prve petletke (1947—1951)*, Pionirski list, 8. 12. 1983, št. 14, str. 14—15.

Liana Kalčina-Srhom: *Srečanje pionirjev zgodovinarjev*, Glasilo DPM, maj 1984, št. 5—6, str. 16.

Vladka Durjava: *Zanimiv skok v zgodovino*. Srečanje pionirjev zgodovinarjev v Kopru. Pionirski list, 31. 5. 1984, št. 35, str. 10—11.

Prvenka Turk: *Najboljše šole z raziskovalno tradicijo*. 15. srečanje pionirjev zgodovinarjev. Prosvetni delavec, 11. 6. 1984, št. 11.

Zdenko Čepič: *Za pionirje zgodovinarje*, Ljudska oblast od Kočevskega zbora do prve slovenske ustave. Pionirski list, 25. 10. 1984, št. 8, str. 16—17.

Družboslovne dejavnosti so novost in specifična oblika v družboslovno-jezikovnem programu srednjega izobraževanja. Uvajajo učence v proučevalno in raziskovalno delo in pomenijo dopolnjevanje in nadgradnjo tradicionalnega pouka v razredu. Družboslovne dejavnosti omogočajo kot oblika vzgojno-izobraževalnega dela sistematično pridobivanje, razširjanje in poglobljanje splošne in strokovne izobražbe ter praktičnih znanj. Razvijajo sposobnosti in spretnosti za proučevalno in raziskovalno delo, poglobljajo razumevanje temeljnih zakonitosti razvoja narave, družbe in človeka. S predmetnikom se uvrščajo v 3. in 4. letnik družboslovnega jezikovnega vzgojno-izobraževalnega programa družboslovne usmeritve srednjega izobraževanja.

Namen družboslovnih dejavnosti je čim bolj celovito analizirati in sintetizirati pojave in spoznanja družboslovne vzgoje in izobraževanja v neposrednem življenjskem in delovnem okolju.

Družboslovne dejavnosti temeljijo kot organizirana oblika vzgojno-izobraževalnega dela na letnem delovnem načrtu šole. Podrobni učni načrt družboslovnih dejavnosti pripravijo učitelji družboslovnih predmetov v sodelovanju z učitelji drugih predmetov, učencev in tudi zunanjih sodelavcev. Pri podrobnem učnem načrtu upoštevajo učitelji specifičnosti lokacije šole (krajevno skupnost, občino, medobčinsko regijo). Koordinacijo dela pri načrtovanju in izvajanju vodi mentor družboslovnih dejavnosti.

Družboslovne dejavnosti obsegajo v vsakem šolskem letu 5 dni na oddelek. V družboslovne dejavnosti se vključujejo vsi družboslovni predmeti. Družboslovno vsebino dopolnjujemo z vsebinami jezikovne vzgoje in naravoslovja. Z družboslovnimi dejavnostmi povezujemo aktivnosti s področja interesnih dejavnosti na šoli, kot so zgodovinski krožki, geografski krožki, klubi OZN, marksistični krožek, klubi mladih raziskovalcev, gibanje Znanost mladini itd., ki z oblikami dela vplivajo na aktivizacijo učencev in pomenijo hkrati vsebinsko in metodično obogatitev družboslovnih dejavnosti.

Smotri družboslovnih dejavnosti poudarjajo poglobljanje izobraževalne osnove s področja družboslovja, upoštevanje raznovrstnih družbenih disciplin pri načrtovanju družbenega razvoja, pridobivanje spretnosti za terensko, proučevalno in raziskovalno delo. Vsečina družboslovnih dejavnosti mora biti v skladu s smotri in je integralni del družboslovnih predmetov s poudarkom na interdisciplinarnih razmerjih. Raziskovalno področje je regija, krajevna skupnost, občina ali mesto. V vzorcu načrta pa je v raziskovalno enoto možno vključiti tudi širše področje. Izbor vsebine se veže na aktualno problematiko dogajanja raziskovalnega področja, kjer upoštevamo različne družboslovne vidike (zgodovinski, geografski, sociološki, samoupravni, etnološki, psihološki).

Smotri in vsebine zahtevajo različne metode dela. Delo na terenu, delo z viri in literaturo, vodeni razgovor, delo v arhivu, obiski muzeja in ekskurzije aktivirajo in motivirajo učence za raziskovalno delo in jih obenem poklicno usmerjajo. Vzgojno-izobraževalna organizacija se mora pri izvajanju posameznih oblik dela povezati z drugimi organizacijami (strokovnimi društvi, muzeji, raziskovalnimi organizacijami, poslovnimi združenji, krajevno skupnostjo, družbenopolitičnimi organizacijami). Pri tem upoštevajo učitelji spoznanja samoupravljalске prakse na šoli, naravoslovnih, obrambnih in kulturnih dejavnosti. Učence razdelimo v skupine z opredeljenimi nalogami. Delo poteka tudi v vzporednih skupinah učencev, ki rezultate med seboj primerjajo in oblikujejo skupna poročila. Pod vodstvom mentorjev učenci opravijo končno sintezo in zaključke.

Smernice za izvajanje družboslovnih dejavnosti so teoretično izhodišče za izpeljavo novih sestavin vzgojno-izobraževalnih programov. Ob uvajanju družboslovnih dejavnosti ugotavljamo pozitivne premike glede na preseganje tradicionalnega pouka. Opažamo pa tudi pomanjkljivosti, ki jih bo potrebno odpraviti z dograjevanjem družboslovnih dejavnosti. Šole nimajo dovolj izkušenj v organizacijski izpeljavi. Odstopanja so zlasti pri izboru vsebine, ki premalo upošteva interdisciplinarna

razmerja. Učiteljem, mentorjem družboslovnih dejavnosti, je potrebno svetovati in strokovno pomagati, kako bi družboslovne dejavnosti ustrezno izpeljali v praksi.

Družboslovne dejavnosti zahtevajo kot novost in specifična oblika družboslovnega-jezikovnega vzgojno-izobraževalnega programa nadaljnje dopolnjevanje v sodelovanju s stroko, z ustreznimi institucijami in z družbi.

Smernice za družboslovne dejavnosti in uvajalni seminar za učitelje, mentorje družboslovnih dejavnosti pomenijo začetek dela na novih organizacijskih oblikah, ki zahtevajo od učiteljev dodatne napore v organizacijski, vsebinski in metodološki izpeljavi. Njihovo ustrezno izvajanje bo hkrati pomenilo kvalitetne premike usmerjenega izobraževanja.

Zusammenfassung

GESCHICHTS- ARBEITSGEMEINSCHAFTEN UND DIE GESELLSCHAFTSKUNDE IN DER GRUND- UND MITTELSCHULAUSSBILDUNG

Prvenka Turk

Geschichts- Arbeitsgemeinschaften und Gesellschaftskunde sind Bestandteil des Programms für Leben und Arbeit in der Grundschule und der Mittelschulbildung.

Das Programm der Geschichts- Arbeitsgemeinschaft basiert auf der monographischen Erforschung eines Themas. Die Themenwahl ermöglicht das Aufdecken neuer Kenntnisse zur Lokalgeschichte. Die Mentoren der Geschichts- Arbeitsgemeinschaften lenken die Schüler beim Entdecken und Sammeln von nichtevidentiertem Material und Angaben, beim Wählen mündlicher und schriftlicher Quellen, bei aktiver Arbeit in Museen und Archiven.

Das Grundziel der Arbeit der Geschichts- Arbeitsgemeinschaften ist das Bekanntmachen der Schüler mit geschichtlicher Forschungsarbeit.

Die Gesellschaftskunde ist ein Bestandteil der Kenntnisse der Gesellschaft und Sprachen in der Mittelschulbildung. Sie führt die Schüler in die Forschungsarbeit ein und vermittelt ihnen eine berufsbezogene Bildung. Der Inhalt der Gesellschaftskunde legt den Schwerpunkt auf interdisziplinäre Verhältnisse. Die Ziele und der Inhalt erfordern verschiedene Arbeitsformen und -methoden: Terrainarbeit, Arbeit mit der Quellen- und Sekundärliteratur, gelenktes Gespräch, Arbeit im Archiv, Besuche von Museen und Exkursionen.

Marija Kremenšek

O PRVIH IZKUŠNJAH DRUŽBOSLOVNIH DEJAVNOSTI NA SREDNJI USMERJENI ŠOLI

V učni načrt tretjega in četrtega letnika usmerjenega izobraževanja družboslovno jezikovnega programa je vključena tudi družboslovna dejavnost. V smernicah za izvajanje družboslovne dejavnosti so navedena obsežna izhodišča, organizacija in smotri, metode dela ter vsebina družboslovnih dejavnosti. Nakazani so nosilci izvajanja dejavnosti, obveznosti udeležencev in čas trajanja dejavnosti.

Pri organizaciji družboslovnih dejavnosti za 3. letnik Srednje šole za družboslovje in splošno kulturo Vida Janežič v šolskem letu 1983/84 se je pred učence in učitelje postavilo vprašanje, kako vsebinsko in organizacijsko izvesti novo obliko vzgojnoizobraževalnega dela. Smernice za oblikovanje dejavnosti so bile bolj teoretično in splošno napotilo za delo. Dober pripomoček je bil vzorec načrta družboslovnih dejavnosti, ki ga je pripravila, deloma na temelju etnoloških vprašalnic, republiška svetovalka za zgodovino, ter razgovor na seminarju, ki ga je organiziral Zavod za šolstvo.

V pripravah na družboslovne dneve smo se učitelji družboslovnih predmetov soočili zlasti z dvema problemoma: a) kako organizirati in metodično pripraviti vse-